

ERGENLERİN COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN MASLOW'UN İHTİYAÇLAR HİYERARŞİSİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Examining Adolescents COVID-19 Pandemic Process in the Context of Maslow's Hierarchy of Needs

Alev ÜSTÜNDAĞ¹

¹Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara, alev.ustundag@sbu.edu.tr, orcid.org/0000-0001-5832-6810

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
27.01.2022

Kabul/Accepted:
02.04.2022

DOI:
10.18069/firatsbed.1063836

Anahtar Kelimeler
İhtiyaçlar hiyerarşisi,
COVID-19, Ergen,
İhtiyaçlar, Pandemi

Keywords
Hierarchy of needs,
COVID-19, Adolescent,
Needs, Pandemic

ÖZ

COVID-19 pandemi süreci birçok belirsizliği ortaya çıkarmakla birlikte sağlık, gıda, hava, barınma, ekonomik gelir, güvenlik ihtiyacı ve özgürce hareket edebilme gibi insanların temel yaşam gereksinimlerini etkilemiştir. Bu araştırma pandemi sürecinin ergenlerin ihtiyaçlarını ne şekilde etkilediğini Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında inceleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma nitel araştırma olup yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Çalışma verileri yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve bu veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma katılımcıları belirlenirken amaçlı örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma örneklemini Ankara Çayyolu semtinde bulunan bir özel ders merkezine devam eden lise düzeyinde kırk sekiz ergen oluşturmuştur. Araştırma sonuçları Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin bileşenleri kapsamında açıklanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ergenlerin fizyolojik ihtiyaçların karşılanması konusunda genel olarak olumsuz bir durum bulunmazken güvenlik ihtiyaçlarının olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür. Ayrıca pandeminin ergenlerin kendini gerçekleştirme ile sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarını hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Saygı ihtiyaçlarının karşılanması konusunda da genel olarak olumsuz bir durum olmadığı görülmüştür. Yaşanan belirsiz süreç ergenlerin gelecek hedeflerini belirleme konusunda kararsızlık yaşamalarına da sebep olmuştur.

ABSTRACT

While the COVID-19 pandemic process has revealed many uncertainties, it has affected the basic life needs of people such as health, food, air, shelter, economic income, the need for security and freedom of movement. This research has been carried out in order to examine how the pandemic process affects adolescents needs in the context of Maslow's hierarchy of needs. The research was a qualitative design, and the case study model was used as a method. In the study, data were collected through a structured interview form and the data were analyzed by content analysis method. Purposeful sampling method was used while determining the research participants. The research participants consisted of 48 high school adolescents attending a private tutoring center in the Ankara Çayyolu district. The research results are explained within the components of the hierarchy of needs. Accordingly, it was observed that while there was generally no negative situation in meeting the physiological needs of adolescents, their safety needs were negatively affected. In addition, it has been determined that the pandemic affects the love and belonging needs of adolescents both positively and negatively. It has been observed that there is generally no negative situation in meeting the needs of esteem. The uncertain process experienced has also caused adolescents to be indecisive in determining their future goals.

Atf/Citation: Üstündağ, A. (2022). Çocukların COVID-19 Pandemi Sürecinin Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Bağlamında İncelenmesi. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 2(517-534).

Sorumlu yazar/Corresponding author: Alev ÜSTÜNDAĞ, alev.ustundag@sbu.edu.tr

1. Giriş

Abraham Maslow 1943 yılında temel insan ihtiyaçlarını kategorize ettiği ve insan davranışlarının temel beş ihtiyaç tarafından güdülendiğini ileri sürdüğü kuramını geliştirmiştir (Hale ve ark., 2019). Bu kurama göre motivasyon, bir ihtiyacı karşılamak için davranışı etkileyen ve yönlendiren bir süreçtir. Maslow teorisinde insan davranışının sırayla ortaya çıkan ve gelişen temel ihtiyaçları tarafından belirlendiği fikrine dayanarak motivasyonun tüm boyutlarının birbiriyle ilişkisini açıklamaktadır (Sengupta, 2011). Maslow geliştirdiği teorisine "ihtiyaç hiyerarşisi" adını vermiştir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik, sevgi ve aidiyet, saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı olmak üzere beş motivasyon seviyesinden/boyutundan oluşmaktadır. Maslow'un ihtiyaç hiyerarşisinin görseli piramit şeklinde ifade edilmektedir. (a) Fizyolojik ihtiyaçlar: yiyecek, temiz su, temiz hava, düzenli uyku, ev, hava koşullarına uygun kıyafet, cinsellik olarak; (b) Güvenlik ihtiyaçları: güvenlik, kararlılık, istikrar, öngörülebilirlik, korunma, özgürlük, korkusuzluk, kanun, düzen, hak, hukuk, adalet, sınırlar olarak; (c) Sevgi ve aidiyet ihtiyaçları: şefkat, sevgi, şefkat görmek, samimiyet, arkadaşlık, dostluk, aşk, hassasiyet, bağlanma, ait hissetme olarak; (d) saygı ihtiyaçları: olumlu benlik saygısı, haysiyet, dürüstlük, başarı, ustalık, marifet, yeterlilik, bağımsızlık, itibar, prestij olarak; (e) kendini gerçekleştirme ihtiyaçları ise bireysel kendini gerçekleştirme, psikolojik büyüme, birlik anlayışı, güzellik, ahlak, keşfetme olarak daha ayrıntılı bir bakış açısı sunmaktadır (Maslow, 1943).

Teoriye göre bireyin düşük seviyede bulunan ihtiyaçları temel ihtiyaçlardır ve karşılanması gerekmektedir. Daha düşük seviyeli bir ihtiyaç karşılandığında insanlar artık bu ihtiyacın varlığını hissetmemekte ve daha gelişmiş ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır (Suyono ve Mudjanarko, 2017). Hiyerarşideki en temel ihtiyaç yiyecek, su, sıcaklık ve dinlenme gibi kategorilere ayrılan fizyolojik ihtiyaçlardır (Hale vd., 2019). Maslow'un kuramına göre, bir sonraki seviyede bulunan ihtiyaç ortaya çıkmadan ve kişi o ihtiyacı karşılama motivasyonuna sahip olmadan önce temel ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir (Taormina ve Gao, 2013). Fizyolojik ihtiyaçlar karşılandıktan sonra güvenlik ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır. Güvenlik ihtiyaçları; istihdam, güvenli ortam, korkusuzluk, hak, adalet, sağlığın korunması ve sürdürülmesi olarak kategorize edilebilir (Hale vd., 2019). Fizyolojik ihtiyaçların ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanmasından sonra sosyal ihtiyaçlar olan üçüncü seviye insan ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır. Sosyal ihtiyaçlar; sevmek, sevilme, aile, arkadaşlıklar, aşk ve aidiyet gibi ihtiyaçları kapsamaktadır (Hatta ve Rini, 2018). Bir sonraki seviye ihtiyaçlar, saygı ihtiyaçlarıdır. Saygı ihtiyaçları; başarı, haysiyet, öz saygı, itibar, statü gibi ihtiyaçları kapsamaktadır (Lester, 2013). İhtiyaçların son ve en yüksek seviyesi kendini gerçekleştirmedir. Bu aşamada kişi üstün olması gereken bağlamda elinden gelenin en iyisini yapmakta ya da başka bir deyişle kendini doğru yönde geliştirmektedir (Lester, 2013).

Maslow (1954) ilk dört alt kategoriye "temel ihtiyaçlar" olarak adlandırmaktadır. Temel ihtiyaçlar olarak nitelendirilerek kişinin bu ihtiyaçlarının karşılanmaması durumunda olumsuz fizyolojik ve psikolojik sonuçlar yaşayabileceğini ifade etmektedir. Temel ihtiyaçlar, yoksunluk duygusu tarafından harekete geçirilmektedir. Yani bu durum, gereksinim ortaya çıkmadan varlıklarının hissedilmemesi anlamına gelmektedir. Örneğin; bireyin çevresinde sevdiği insanların bulunması, sosyal ihtiyaç eksikliği yaşamadığı şeklinde yorumlanabilir. Ancak yeni bir şehre ya da ülkeye taşındığı zaman, birey muhtemelen sosyal ihtiyaç gereksinimi duyacak ve böylelikle yeni ilişkiler başlatmaya motive olacaktır. Maslow (1954)'a göre temel ihtiyaçlar yoksunluk gereksinimi ile ortaya çıkarken, en yüksek kategoride bulunan kendini gerçekleştirme ile ilgili ihtiyaçlar yoksunluk tarafından etkinleştirilmemektedir. Maslow, kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını bir şeyin eksikliği değil, kişinin doğuştan gelen büyüme arzusundan kaynaklanan "büyüme ihtiyaçları" olduğunu ifade etmektedir. Kendini gerçekleştirme ihtiyaçları, giderildiğinde bile hissedilmeye devam etmekte ve hatta daha güçlü hale gelebilmektedir (Maslow, 1954).

İhtiyaç kategorileri, temelinde evrensel olarak kabul edilse de bu ihtiyaçların günlük hayata nasıl yansıtılacağı yaşına, kişilik özelliklerine, bağlanma yapısına ve içinde yaşadığı kültüre bağlı olarak büyük ölçüde kişiden kişiye değişim göstermektedir. Örneğin; üç yaşındaki bir çocuğun güvenlik ihtiyacı şefkatli bir bakıcıya duyulan ihtiyaç olarak ortaya çıkabilirken, bir genç için kabul edildiği bir akran grubuna duyulan ihtiyaç olarak ortaya çıkabilir ve bir yetişkin için de düzenli gelir sağlayabildiği bir işe duyulan ihtiyaç olarak ortaya çıkabilir (Brandtstädter, 1998). Maslow (1943)'a göre kendini gerçekleştirme ihtiyaçları tamamıyla bireysel eylemler olarak ifade edilmektedir. Örneğin; kendini gerçekleştirme ihtiyaçları bir kişide ideal anne olma arzusu biçiminde ortaya çıkabilir, bir başkasında sporcu olmak olarak ortaya çıkabilir ve bir başkasında resim çizerek veya icatlar yaparak ortaya çıkabilir. Bunların yanı sıra Maslow (1943) insan ihtiyaçları ile davranışları arasında bire bir ilişki olmadığını, çünkü çoğu davranışın aynı anda birden fazla ihtiyaç tarafından motive edilebileceğini öne sürmektedir. Örneğin; kişinin bir arkadaşıyla akşam yemeği yemesi, aynı anda fizyolojik ihtiyaçlarını, sosyal ihtiyaçlarını ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir.

Maslow'un ihtiyaç hiyerarşisi teorisinin kökeni "İnsanları motive eden nedir?" sorusuna dayanmaktadır (Maslow, 1954). Maslow teorisinde insanın ihtiyaçları, motivasyon kaynakları ve davranışları hakkında sekiz anahtar önerme olarak özetlenebilen bir dizi tez ortaya koymaktadır. Bunlar (Desmet ve Fokkinga, 2020):

1. İnsan davranışları yalnızca dış olaylara ve koşullara verilen tepkiler olarak açıklanamaz, yani davranışlar motive edilebilir özelliğe sahiptir.
2. Bir kişinin motivasyon düzeyi ihtiyaçları tarafından belirlenir. Bireyler ihtiyaçlarını karşılamaya ve yetersizlik durumundan kaçınmaya çalışırlar.
3. Dışarıdan gözlenebilen insan davranışlarının çeşitliliği, nispeten küçük, bir dizi temel ihtiyaçla açıklanabilir.
4. Temel ihtiyaçlar doğuştan ve evrenseldir; çağlar ve kültürler boyunca tüm insanlar için geçerlidir.
5. Bir insanın hayatta kalması ve yaşamını sürdürebilmesi için tüm ihtiyaçların en azından bir dereceye kadar karşılanması gerekmektedir.
6. Davranışlar sadece henüz karşılanmamış ihtiyaçlar tarafından motive edilebilir; bir ihtiyaç karşılandığında motive edici olmaktan çıkar.
7. İhtiyaçlar temelden karmaşığa doğru sırayla ele alınan bir hiyerarşi içinde düzenlenmektedir.
8. Daha düşük seviyeli bir ihtiyaç karşılanırsa bu, bir sonraki seviye ihtiyacın harekete geçirilmesine neden olur. Alt düzey ihtiyaçlar karşılanıncaya kadar sonraki düzey ihtiyaçlar hareketsiz kalır.

Maslow'un ihtiyaç hiyerarşisi modeli sosyal bilimler, psikoloji, sosyoloji ve eğitim bilimleri gibi çeşitli disiplinler tarafından insanların ihtiyaçlarını anlamak için model olarak kullanılmış ve insan motivasyon mekanizmalarını açıklamaya çalışan en tanınmış teori haline gelmiştir (Benson ve Dundis, 2003). İnsan ihtiyaçları sisteminin belirlenmesinin ve anlaşılmasının, gelecekteki COVID-19 pandemi süreci benzeri durumlar için müdahale stratejilerinin tanımlanabilmesi için önem taşıdığı düşünülmektedir. Bireysel ihtiyaçlar hem bireysel davranışları hem de ihtiyaçların etkili şekilde karşılanabilmesi düzeyini belirleyebilecektir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bu ihtiyaçları, sistemin toplum üzerindeki etkilerini ve insanları neyin motive ettiğini anlamak için bir çerçeve sağlamaktadır (Maslow, 1943). Temel fizyolojik ihtiyaçlar, hiyerarşinin temelidir. Maslow'un teorisine göre, fizyolojik ihtiyaçlar ne kadar çok karşılanırsa, kişi güvenlik ihtiyaçlarını o kadar fazla karşılamaya çalışır ve bu böyle devam eder (Taormina ve Gao, 2013). Bununla birlikte, COVID-19 kısıtlamaları, ergenler açısından değerlendirildiğinde sokağa çıkma yasağı, okulların kapatılması ve kaynaklara erişim gibi güvenlik ihtiyaçlarını olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu durumlar ergenlerin sosyal, saygı ve kendini gerçekleştirme ile ilgili sonraki ihtiyaç düzeylerine ulaşma ihtiyaçlarının ortaya çıkmasını olumsuz yönde etkileyebilir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde gözlenebilen ihtiyaçların karşılanması hususunda doğrusal bir ilerleme olmasa da COVID-19 hastalığı ile mücadele kapsamında özellikle sağlığın sosyal belirleyicileri ile bütünleştirilirse, tüm toplumun ihtiyaçlarının karşılanabileceği çok katmanlı bir model sunulabilir. COVID-19 pandemisinin neden olduğu krizi yönetirken toplumun tüm kesimlerinin belirli ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bireylerin, ihtiyaçlar hiyerarşisinin gerekliliklerine göre hareket ettiğini; ihtiyaçların, daha yüksek ihtiyaçlardan önce daha temel ihtiyaçların az veya çok karşılanması gereken bir üstünlük hiyerarşisi içinde organize edildiğini; ihtiyaçların sıralamasının katı olmamakla birlikte dış koşullara veya bireysel farklılıklara dayalı olarak esnek olabildiğini ve çoğu davranışın birden fazla amaca hizmet edebildiğini, yani aynı anda birden fazla temel ihtiyaç tarafından insan davranışlarının belirlenebileceğini ileri sürmektedir. COVID-19 pandemi süreci birçok belirsizliği ortaya çıkarmakla birlikte sağlık, gıda, hava, barınma, ekonomik gelir, güvenlik ihtiyacı ve özgürce hareket edebilme gibi insanların temel yaşam gereksinimlerini tehdit etmektedir. Bu süreçte okulların kapatılması ve sokağa çıkma yasakları gibi birçok kısıtlayıcı önlem ergen grubuna getirilmiştir. Bu nedenle bu araştırma pandemi sürecinin ergenlerin ihtiyaçlarını ne şekilde etkilediğini Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında inceleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sorusu da "Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında, pandemi süreci ergenlerin ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?" şeklindedir. Belirlenen amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. COVID-19 pandemi süreci Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında ergenlerin fizyolojik ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?
2. COVID-19 pandemi süreci Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında ergenlerin güvenlik ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?
3. COVID-19 pandemi süreci Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında ergenlerin sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?
4. COVID-19 pandemi süreci Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında ergenlerin saygı ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?

5. COVID-19 pandemi süreci Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında ergenlerin kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?

2. Materyal ve Metot

2.1. Araştırmanın Modeli

Ergenlerin COVID-19 pandemi sürecinin Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında incelenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi temel alınmıştır. Araştırmada çalışma grubunda bulunan ergenlerin görüşlerini betimleyen bir yaklaşım benimsenmiş ve bu nedenle nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır (Neuman, 2012).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda, liseye devam eden ve yaşları 15-18 arasında değişiklik gösteren kırk sekiz ergen bulunmaktadır. Lise çağında bulunan ergenlerin kendilerini, yaşadıkları pandemi sürecini ve deneyimlerini daha rahat ifade edebilecekleri düşünüldüğünden araştırma için bu yaş grubu tercih edilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda kullanılan örnekleme türü olan amaçlı yönelik örnekleme seçimi yönteminden yararlanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde görüşme yapılacak bireyler seçilirken araştırılması amaçlanan konu ile doğrudan ilgili olup olmadıkları değerlendirilmektedir (Neuman, 2012).

Pandemi nedeniyle okulların kapalı olması ergenlere ulaşmayı zorlaştırmıştır. Bu nedenle araştırma okula destek ve sınavlara hazırlık amacıyla devam edilen bir özel eğitim merkezinde gerçekleştirilmiştir. Etik kurul izni alındıktan sonra Ankara Çayyolu semtinde bulunan bir özel ders merkezine devam eden lise düzeyindeki öğrencilere araştırma hakkında duyuru yapılmış ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan ergenlerle araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle çalışma grubunun belirlenebilmesinde amaçlı örnekleme seçimi yönteminden yararlanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunda bulunan kırk sekiz ergenin yirmisi erkek, yirmi sekizi kızdır. On beş yaşındaki dokuz ergen lise birinci sınıfa, on altı yaşındaki on dört ergen lise ikinci sınıfa, on yedi yaşındaki on ergen lise üçüncü sınıfa ve on sekiz yaşındaki on beş ergen lise dördüncü sınıfa devam etmektedir. Ergenlerden sekizi ailedeki tek çocuktur. Kırkının erkek veya kız kardeşi bulunmaktadır. Ergenlerin tamamının babaları pandemi sürecinde çalışmaya devam etmiştir. Annelerin otuz ikisi uzaktan çalışma sistemiyle evden çalışmaya devam etmiştir. Ergenlerin tamamı karantina dönemini ebeveynleriyle (çekirdek ailesi) birlikte geçirmiştir. Ergenlerin kırk ikisi bahçeli site içerisinde, altısı da villa tarzı müstakil evde ikamet etmektedir. Ergenlerin tamamının kendilerine ait odaları bulunmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi içeriğine uygun olarak hazırlanmış yapılandırılmış görüşme soruları kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada öncelikle literatür taraması yapılmış ve soru formu hazırlanmıştır. Yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanırken Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi temelinde Taormina ve Gao (2013) ile Lester (2013) tarafından geliştirilen görüşme sorularından yararlanılmıştır.

Araştırmanın verileri görüşme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle öncelikle görüşme planı hazırlanmıştır. Soru formlarının çevrimiçi hazırlanıp, dağıtılıp toplanmasında katılımcıların düşüncelerinin tam olarak yansıtılmadığı düşünüldüğünden katılımcıların düşüncelerinin tam anlamıyla ortaya çıkarılabilmesi ve anlaşılabilmesi, aynı zamanda yaşadıkları süreci, duygularını, düşüncelerini, yorumlarını ve tepkilerini belirleyebilmek amacıyla görüşme yönteminin kullanılması tercih edilmiştir. Görüşmeler bireysel olarak yüz yüze yapılmış ve yazılı olarak kaydedilmiştir.

Görüşme formunun hazırlanmasından sonra, soruların anlaşılabilirliği veya birbirini kapsaması gibi durumları ortaya çıkarmak amacıyla pilot bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama farklı yaş gruplarından gönüllü olan iki kız ve iki erkek öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Uygulama sırasında herhangi bir sorun ile karşılaşılmemiştir. Bu doğrultuda görüşme formlarına son hali verilerek uygulama için hazır hale getirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmadan elde edilen verilerin analizinde betimsel bir yaklaşım benimsenmiştir. Görüşme formunda yer alan kapalı ve açık uçlu soruların analizinde veriler ayrı ayrı incelenmiştir. Kapalı uçlu soruların analizinde sıklık tabloları kullanılmıştır. Açık uçlu soruların analizinde ise içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Bu nedenle, öncelikle verilerin dökümü yapılmış, daha sonra dökümü yapılan veriler araştırmanın amaçları ile ilişkilendirilerek kodlanıp sunulmuştur.

Araştırma verileri analiz edilirken kuramsal anlamda ve Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında ergenlerin ihtiyaçlarının açıklanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi, ergenlere ve COVID-19 pandemisine yönelik uyarlanmış ve Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi ve COVID-19 Pandemisinin Ergenlerin İhtiyaçlarına Olası Etkileri

Temel İhtiyaçlar	Gereksinim Örnekleri	COVID-19'un Ergenlerin İhtiyaçları Üzerindeki Olası Etkileri
1.Fizyolojik ihtiyaçlar	Yiyecek, temiz su, temiz hava, düzenli uyku, ev, hava koşullarına uygun kıyafet, cinsellik, hareketlilik	Daha az dışarı çıkma, daha az açık havada vakit geçirme, daha az hareket etme, uyku düzensizliği, yiyecek erişim sorunları ve bazı ergenler için evsizlik durumları nedeniyle fizyolojik ihtiyaçlar etkilenebilir.
2. Güvenlik ihtiyaçları	İstihdam, kaynaklar, ev, sağlık, istikrar, güvenlik, korunma, özgürlük, korkusuzluk, kanun, düzen, hak, hukuk, adalet, sınırlar	Hastalığın bulaşma riskinden dolayı sağlıkla ilgili korkular, aile bireylerinin hastalanması/kaybedilmesi korkusu, dışarı çıkma yasakları nedeniyle özgürlüğün sınırlandırılması, artan ebeveyn işsizliğinin ergenlerin kaynaklara erişimini azaltması, ebeveynlerinin işsiz kalması ve belirsiz bir gelecek nedeniyle güvenlik ihtiyaçları etkilenebilir.
3. Sosyal ihtiyaçlar	Şefkat göstermek, sevgi, şefkat görmek, samimiyet, arkadaşlık, dostluk, aşk, hassasiyet, bağlanma, ait hissetme	Sürekli evde vakit geçirme, akrabalarla görüşememe, arkadaşlarla vakit geçiremememe, sokağa çıkma yasakları, işletmelerin kapatılmış olması, sosyal ortamların bulunmaması, hastalık nedeniyle karantina uygulamaları nedeniyle aile bireylerine ve arkadaşlara erişim etkilenmiştir.
4. Saygı ihtiyaçları	Olumlu benlik saygısı, haysiyet, dürüstlük, başarı, ustalık, marifet, yeterlilik, bağımsızlık, itibar, prestij	Uzaktan eğitim kapsamında yaşanan sıkıntılar, eğitimin kesintiye uğramış olması, okula devam etmek istememe, okul/ders başarısızlığı, uzaktan eğitime uyum sorunları ve belirsiz bir gelecek nedeniyle saygı ihtiyaçları etkilenebilir.
5. Kendini gerçekleştirme	Bireysel olarak kendini gerçekleştirme, psikolojik büyüme, birlik anlayışı, güzellik, ahlak, erdem, keşfetme	Sosyal izolasyon, sıkılma, hareket kısıtlılığı, yaratıcılığını ortaya koyamama, fırsat oluşturamama, hedef belirleyememe, isteksizlik, amaçsızlık gibi nedenlerle kendini gerçekleştirme ihtiyaçları etkilenebilir.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için ayrıca elde edilen veriler üzerinden kodlayıcılar arası güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Bir diğer kodlayıcı tarafından görüşme kayıtları ve doldurulan formların %20'si incelenmiştir. İncelenen veriler ve kodlamalar üzerinden Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen formül ile analiz edilmiş ve sonuç %91 olarak tespit edilmiştir. Miles ve Huberman (1994)'a göre oranın

%80'in üzerinde olması güvenilir olarak kabul edilmesini sağlamaktadır.

2.5. Araştırmanın Etik Onayı

Araştırma için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 26.03.2021 tarihli ve 21/222 kayıt numarasıyla etik kurul izni alınmıştır.

3. Bulgular

Ergenlerle yapılan görüşme kayıtlarından elde edilen bulgular açık ve kapalı uçlu araştırma sorularına ve Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bileşenlerine uygun başlıklar halinde sunulmuştur:

3.1. Ergenlerin Fizyolojik İhtiyaçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 2'de ergenlerin fizyolojik ihtiyaçlarına ilişkin kapalı uçlu soruların sıklık tablosu yer almaktadır:

Tablo 2. Fizyolojik İhtiyaçlara İlişkin Kapalı Uçlu Soruların Analizi

Sorular	Evet	Hayır
Pandemi sürecinde uyumakta zorluk yaşadınız mı?	29	19
Pandemi sürecinde ebeveynleriniz ihtiyaçlarınızı karşılayabilecek maddi gelire sahip miydi?	41	7
Pandemi sürecinde dinlenmek için yeteri kadar vaktiniz oldu mu?	42	6
Pandemi sürecinde arkadaşlarınızla yeterli vakit geçirebildiniz mi?	1	47
Pandemi sürecinde genel olarak sağlık durumunuz iyi miydi?	39	9
Pandemi sürecinde kış mevsiminde yeteri kadar ısınabildiniz mi?	41	7
Pandemi sürecinde yeterli beslenebildiniz mi?	48	0
Pandemi sürecinde yeteri kadar egzersiz ve spor yapabildiniz mi?	11	37
Pandemi sürecinde herhangi bir bedensel yakınmanız ya da hastalığınız oldu mu?	27	21
Pandemi sürecinde yaz mevsimi sizi rahatsız edecek kadar sıcak mıydı?	23	25

Tablo 2'de görüldüğü gibi, ergenlerin pandemi sürecinde yeteri kadar beslenebildikleri, dinlenmek için yeteri kadar vakte sahip oldukları, yeteri kadar ısınabildikleri, ebeveynlerinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar maddi gelire sahip oldukları ve sağlık durumlarının genel olarak iyi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ergenler pandemi sürecinde uyumakta zorluk yaşadıklarını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra ergenlerin otuz dokuzu genel olarak sağlık durumlarının iyi olduğunu ifade etmelerine karşın bedensel yakınması ya da hastalığı olduğunu ifade eden yirmi yedi ergen bulunmaktadır. Araştırmaya katılan ergenlerin yarısı yaz mevsiminin sıcak geçtiğini düşünmektedir. Ergenlerin çoğu pandemi sürecinde yeteri kadar egzersiz ve/veya spor yapamadığını ifade etmiştir. Ayrıca ergenlerin tamamı pandemi sürecinde arkadaşlarıyla vakit geçiremediklerini belirtmiştir. Tablo 3'te fizyolojik ihtiyaçlara ilişkin açık uçlu sorunun analizinin sıklık tablosu yer almaktadır:

Tablo 3. Fizyolojik İhtiyaçlara İlişkin Açık Uçlu Sorunun Analizi

Soru: Pandemi sürecini fizyolojik ihtiyaçlarınızın karşılanması açısından nasıl değerlendirebilirsiniz?	
Yetersiz/kötü	15
Pandemi sürecinde fizyolojik ihtiyaçlarımı rahatlıkla karşılayabildim	20
Orta derecede	5
Aşırı kilo aldım	1
Zaman zaman zorlandım	3
Pandemi süreci fizyolojik ihtiyaçlarımı çok fazla etkilemedi	3
Spor yapamadım	2
Hareket alanım kısıtlandı	6
Sağlık sorunları yaşadım/çevremde sağlık sorunları yaşayan kişiler oldu	8
Uyku sorunları	1
Psikolojik sorunlar	2

Tablo 3'te görüldüğü gibi, ergenlerin çoğunluğu pandemi sürecinde fizyolojik ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabildiğini ifade etmiştir. Yaklaşık on beşi fizyolojik ihtiyaçların karşılanması açısından süreci yetersiz/kötü olarak değerlendirirken beşi orta düzeyde ihtiyaçlarının karşılandığını düşündüğünü ifade etmiştir. Ergenlerin bu süreçte sağlık sorunları yaşadıkları, çevrelerinde sağlık sorunları yaşayanların olduğu, hareketsiz kaldıkları ve spor yapamadıkları, zaman zaman zorlandıkları, uyku sorunları yaşadıkları, kilo aldıkları ve psikolojik olarak etkilendikleri belirlenmiştir. Üçü de pandemi sürecinin fizyolojik ihtiyaçlarını

çok fazla etkilemediğini düşünmektedir. Aşağıda sorulan soruya ergenlerin verdikleri cevaplardan alıntılara yer verilmiştir:

"Genel olarak ailemden gelen katkılara çok teşekkür etmekle beraber, yasaklar sebebiyle bazı problemler de yaşadım. Örneğin bir spor salonuna gidip spor yapamamak. Bunu tek başıma evde yapacak istikrarı da sağlayamadım. Sanırım bu da benimle ilgili bir problem" (kız, 18 yaş)

"Fizyolojik ihtiyaçlarımın karşılandığını düşünüyorum. Ciddi bir eksiklik yaşamadım bu konuda" (erkek, 18 yaş)

"Pandemi sürecini fizyolojik ihtiyaçlarımı karşılamak açısından bakacak olursam sokağa çıkma yasakları haricinde genel olarak karşılayabildiğimi düşünüyorum tabi ki eskiye oranla daha zor oluyor daha dikkatli olmamız gerekiyor ama genel olarak fizyolojik ihtiyaçlarımın karşılandığını düşünüyorum" (kız, 18 yaş)

"Pandemi sürecinde fizyolojik ihtiyaçlarımı karşılama durumunda herhangi bir zorluk yaşamadım" (erkek, 17 yaş)

"Genel olarak karşıladım ihtiyaçlarımı ama hareket anlamında çok kısıtlı kaldım" (erkek, 16 yaş)

"Beslenme, barınma, ısınma, güvenlik açısından sıkıntı yoktu ama online eğitimim için bilgisayar ve internet sıkıntısı çektim" (kız, 15 yaş)

"Genel olarak sağlık açısından olumsuzluklarıyla karşılaştım ve etkilendim. Maddi anlamda fazla sıkıntımız olmasa da bu süreç manevi anlamda da bizi etkiledi" (erkek, 16 yaş)

"Asosyalleştik. Sürekli evde oturduğumuz için hareketsizlikten fiziksel ağrılarımız başladı. Çevremde birçok kişi işsiz kaldı ve maddi olarak zorlandılar. Hastalanıp bunun fiziki zorluğunu çekenler de oldu" (kız, 15 yaş)

"Hem ekonomik hem sağlık açısından herhangi bir sorun yaşamadım. Bu yüzden ihtiyaçlarımı karşılamakta da zorlanmadım" (erkek, 15 yaş)

"Pandemi süreci fizyolojik ihtiyaçların giderilebilmesi için çok zor bir dönemdi ve hâlâ da öyle. Zaten en başta sağlığımız bu süreçte çok etkilendi ve fizyolojik bazı ihtiyaçlarımızı karşılamakta güçlük yaşadık" (erkek, 17 yaş)

"Hastalığa yakalanmasam da ruhsal bunalıma girdim" (kız, 15 yaş)

"Kendimizi ne kadar sağlıklı hissetsek de hareket halinde olmadığımız için hep bitkin ve yorgun hissediyoruz" (kız, 16 yaş)

"Bu süreçte çoğunlukla evde, az hareketle geçirildiği için yeterli karşılanmadığını düşünüyorum" (erkek, 16 yaş)

"Memur çocuğu olduğum için herhangi bir geçim sıkıntısı yaşamadım ancak online eğitim için cep telefonum dışında bir elektronik cihazım yoktu. Online eğitime bağlı bedensel ağrılar, düzensiz bir hayat sonucu uyku problemleri yaşıyorum" (kız, 15 yaş)

"Hareketsizliğin verdiği fiziksel rahatsızlıklar ve evden çıkamamanın verdiği psikolojik bunalım dışında her şey normaldi" (kız, 16 yaş)

"Zor bir süreçti fakat ihtiyaçlarımın çoğunu karşılayabildiğimi düşünüyorum" (erkek, 15 yaş)

3.2. Ergenlerin Güvenlik İhtiyaçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4'te ergenlerin güvenlik ihtiyaçlarına ilişkin kapalı uçlu soruların sıklık tablosu yer almaktadır:

Tablo 4. Güvenlik İhtiyaçlarına İlişkin Kapalı Uçlu Soruların Analizi

Sorular	Evet	Hayır
Pandemi sürecinde dünyanın güvenli bir yer olduğunu düşünüyor musunuz?	4	44
Pandemi sürecinde dışarıda rahat dolaşabildiniz mi?	2	46
Pandemi sürecinde kaygı düzeyiniz yükseldi mi?	44	4
Pandemi sürecinde ailenizin maddi sıkıntı yaşayacağını düşündünüz mü?	38	10
Pandemi sürecinde kendinizi rahat ve güvende hissettiniz mi?	14	34
Pandemi sürecinde evde yalnız kalmaktan korktunuz mu?	5	43
Pandemi sürecinde sokağa çıkmaktan korktunuz mu?	39	9
Pandemi sürecinde hayatınızın düzeni değişti mi?	44	4
Pandemi sürecinde ihtiyaç duyduğunuzda başkalarının yardım edeceğini düşünüyor musunuz?	27	21
Pandemi sürecinin ruh sağlığınızı olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?	39	9
Pandemi sürecinde hayatınızın güzel bir rutini olduğunu düşünüyor musunuz?	7	41

Tablo 4'te görüldüğü gibi, ergenlerin çoğunluğu pandemi sürecinde kaygı düzeylerinin yükseldiğini, hayat düzenlerinin değiştiğini, sokağa çıkmaktan korktuklarını, ruh sağlıklarının olumsuz etkilendiğini ve ailelerinin maddi sıkıntı yaşama ihtimalini düşündüklerini ifade etmiştir. Ergenlerin neredeyse yarısı ihtiyaç

duyduklarında başkalarının yardım edeceğini düşünmektedir. Ayrıca ergenlerin çoğunluğu kendilerini rahat ve güvende hissetmediklerini, dünyanın güvenli bir yer olmadığını, dışarıda rahat dolaşmadığını ve hayat rutinlerinden memnun olmadıklarını belirtmiştir. Tablo 5’te güvenlik ihtiyaçlarına ilişkin açık uçlu sorunun analizinin sıklık tablosu yer almaktadır:

Tablo 5. Güvenlik İhtiyaçlarına İlişkin Açık Uçlu Sorunun Analizi

Soru: Pandemi sürecini güvenlik ihtiyaçlarınızın karşılanması açısından nasıl değerlendirebilirsiniz?	
Yetersiz/kötü	26
Pandemi sürecinde güvenlik ihtiyaçlarımı rahatlıkla karşılayabildim	9
Orta derecede	7
Kendimi asla güvende hissetmedim	9
Evimde kendimi güvende hissediyorum	7
Hastalanmaktan korktum	5
Dışarıya karşı olan güvensizliğim arttı	13
Sağlık sistemine güvenim ekilendi	3
Güvensizlik temelli psikolojik sorunlar yaşadım	6
Pandemi süreci içerisinde güvenlik ihtiyacımın pek karşılanamadığını düşünüyorum	11
Devlet sistemine güvenim ekilendi	1
İnsanlardan uzaklaştım	10

Tablo 5’te görüldüğü gibi ergenlerin çoğunluğu pandemi sürecini güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması açısından yetersiz ve kötü olarak değerlendirirken on biri süreçte güvenlik ihtiyaçlarının pek karşılanamadığını düşünmektedir. Güvenlik ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabildiğini düşünen ise dokuz ergen bulunmaktadır. Yapılan değerlendirmede, ergenlerin kendilerini güvende hissetmedikleri, dışarıya olan güvensizliklerinin arttığı, insanlardan uzaklaştıkları, güvensizlik temelli psikolojik sorunlar yaşadıkları ve hastalanmaktan korktukları belirlenmiştir. Üçü sağlık sistemine olan güveninin etkilendiğini ifade ederken, biri devlete olan güveninin etkilendiğini belirtmiştir. Yedisi de evinde kendini güvende hissettiğini ifade etmiştir. Aşağıda sorulan soruya ergenlerin verdikleri cevaplardan alıntılara yer verilmiştir:

“Hastalanmam açısından kendimi güvende hissetmedim” (erkek, 15 yaş)

“Pandemi süreci dışarıya karşı fazlaca güvensizlik duygusu yaşamama sebep oldu” (kız, 15 yaş)

“Pandemi sürecinde dışarıya karşı olan güvensizliğim arttı” (erkek, 16 yaş)

“Şöyle ki, yaşlı ebeveynlere ve maalesef sağlık problemlerine sahip olduğum için aynı zamanda panik bozukluk hastalığım olduğundan, özellikle pandeminin ilk zamanlarında inanılmaz psikolojik sorunlarla baş etmeye çalışmak zorunda kaldım. En kötüsü de bu durumları aileye yansıtılmaya çalışmaktı. Daha genel düşünecek olursak, ülkemizin beni koruyabilecek erdeme sahip olmadığını düşünüyorum. Halkımı tenzih ederim” (kız, 18 yaş)

“Kötü değerlendiriyorum sürekli bir kaygı sürekli korku endişe içerisindeydim” (kız, 17 yaş)

“Kendi mi çok rahat hissetmesem bile evimde olduğum için huzurluyum” (erkek, 15 yaş)

“Güvenlik ihtiyaçlarımı genelde kendim ve ailem yeterince karşılamadığımı düşünüyorum. Devletin güvenliğimizi tam otoriter olarak karşıladığını düşünmüyorum. Örneğin sokağa çıkma yasağı pandemi süreci kısalsın ve özgür olalım diye var ama kolluk güçlerinin gerekli önlemleri ve gerekli caydırıcı önlemleri tam olarak hakkıyla aldığını düşünmüyorum” (erkek, 18 yaş)

“Pandemi süresinde hem kendim içinde hem de çevremdeki insanlar için güvenlik konusunda şüphe duydum” (kız, 15 yaş)

“Evde kendimi gayet güvende hissediyordum ama ihtiyaçlar için dışarı çıkmak bile insanı tedirgin ediyordu” (erkek, 15 yaş)

“Pandeminin ben de güvenlik ihtiyacı olarak olumsuz etkisi fazlasıyla oldu. Kendimi hiçbir zaman rahat hissedemedim. Herkesten uzak durmayı tercih ettim. Birçok ihtiyacım ötelendi” (kız, 17 yaş)

“Kaygı problemlerimiz başladı. Günlük rutinimiz bozuldu. Dışarı çıktığımızda rahatlamamız gerekirken daha çok kaygılanıp eve dönüyoruz. Çevremizdeki insanlardan, sosyal hayattan koştuk ve artık bunları gerçekleştirmek bizi korkutuyor” (kız, 18 yaş)

“Sürekli evde bulunduğum için bu yüzden huzurlu hissettiğim bir dönem oldu. Dışarıya çıkamamak rahatça nefes alamamak ya da kronik rahatsızlığım yüzünden COVID olma ihtimalim beni biraz rahatsız etti ama bunun dışında herhangi bir sorun yaşamadım” (kız, 17 yaş)

“Pandemi dönemi birçok insanın hatta bütün dünyanın güvensiz hissettiği bir dönem oldu. Herkes birbirine karşı şüpheli ve uzak durdu. Her an her yerden tehlike bekledik. Bu yüzden güvende olma ihtiyacımız karşılanamadı” (erkek, 16 yaş)

"Toplumsal olarak kendimi güvende hissetmedim ama bireysel olarak tedbirleri aldığım için kendimi bir nebze rahatlattım" (erkek, 15 yaş)

"Biz her ne kadar kendimizi korusak da çevremizdekilerin bu konu hakkında bilinci olmazsa bizim korunmamızın bir faydası olmaz" (erkek, 16 yaş)

"Vaka sayılarına da bakarsak bu dönemde sağlık başta olmak üzere güvenlik ihtiyaçlarımız pek karşılanamamıştır" (kız, 16 yaş)

"Dış dünya asla güven vermiyor" (kız, 15 yaş)

"Pandemiden önce de tanımadığım insanları tehlike bulmuşumdur pandemi sürecinde de bu düşüncem ile ilgili bir değişiklik olmadı" (kız, 17 yaş)

"Temel güvenlik ihtiyaçlarımızın tamamına yakınını karşılandığını fakat ruhsal ve sağlık anlamında kendimi daha korunaksız hissettiğimi söyleyebilirim" (kız, 18 yaş)

3.3. Ergenlerin Sevgi ve Aidiyet İhtiyaçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 6'da ergenlerin sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarına ilişkin kapalı uçlu soruların sıklık tablosu yer almaktadır:

Tablo 6. Sevgi ve Aidiyet İhtiyaçlarına İlişkin Kapalı Uçlu Soruların Analizi

Sorular	Evet	Hayır
Pandemi sürecinde ailenizin sizi desteklediğini düşünüyor musunuz?	45	3
Pandemi sürecinde konu her ne olursa olsun ailenizin yanınızda olacağını düşünüyor musunuz?	43	5
Pandemi sürecinde arkadaşlarınız tarafından sevildiğinizi hissettiniz mi?	37	11
Pandemi sürecinde arkadaşlarınız tarafından desteklendiğinizi hissettiniz mi?	36	12
Pandemi sürecinde yalnız hissettiniz mi?	26	22
Pandemi sürecinde birlikte vakit geçirdiğiniz bir arkadaş grubunuz var mıydı?	23	25
Pandemi sürecinde sosyal olarak izole edildiğinizi düşünüyor musunuz?	44	4
Pandemi sürecinde gerçekten güvенеbileceğiniz birkaç arkadaşınız var mıydı?	39	9
Pandemi sürecinde sevdiklerinizle kendinizi yakın hissettiniz mi?	39	9
Pandemi sürecinde kendinizi bir gruba ait hissettiniz mi?	31	17
Pandemi sürecinde sosyal grubunuz tarafından desteklendiğinizi hissettiniz mi?	32	16
Pandemi sürecinde yaşadığınız olumsuz bir durum/olayı paylaşabileceğiniz en az bir yakın dostunuz var mıydı?	42	6

Tablo 6'da görüldüğü gibi, ergenlerin çoğunluğunun pandemi sürecinde ailesinin onları desteklediğini düşündüğü, konu her ne olursa olsun ailesinin yanında olacağını düşündüğü, yaşadıkları olumsuz bir durum/olayı paylaşabilecekleri en az bir yakın dostları olduğu, sevdiklerine kendilerini yakın hissettikleri, gerçekten güvенеbilecekleri birkaç arkadaşları olduğu, arkadaşları tarafından sevildiklerini ve desteklendiklerini hissettikleri, birlikte vakit geçirdikleri bir arkadaş grupları olduğu, kendilerini bir gruba ait hissettikleri ve grupları tarafından desteklendiklerini hissettikleri belirlenmiştir. Bunun yanı sıra ergenlerin çoğu aynı zamanda pandemi sürecinde sosyal olarak izole edildiğini düşünmektedir. Ergenlerin yarısından fazlası da süreçte kendini yalnız hissettiğini ifade etmiştir. Tablo 7'te sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarına ilişkin açık uçlu sorunun analizinin sıklık tablosu yer almaktadır:

Tablo 7. Sevgi ve Aidiyet İhtiyaçlarına İlişkin Açık Uçlu Sorunun Analizi

Soru: Pandemi sürecini sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarınızın karşılanması açısından nasıl değerlendirebilirsiniz?	
Yetersiz/kötü	8
Pandemi sürecinde sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarımı rahatlıkla karşılayabildim	6
Orta derecede	5
Tatmin edici düzeyde	7
Sosyal medya arkadaşlarım yanımdaydılar	1
Yeterli düzeyde	16
Aşırı bir mesafe oluştu	5
Kaybetme korkusu yaşadım	5
Sevdiklerimle daha fazla birbirimize bağlandık	9
Uzaktan iletişim kurmakta zorlandım	4
Kendimi yalnız hissettim	7
Kendime sevgi gösterdim	1
Ailemin sevgi ihtiyacımı karşıladığını hissediyorum	10

Tablo 7’de görüldüğü gibi, ergenlerin çoğunluğu pandemi sürecinde sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılandığını düşünmekte ve altısı da ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabildiğini ifade etmektedir. Sekizi sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarının yetersiz/kötü, beş tanesi orta derecede ve yedisi de tatmin edici düzeyde karşılandığını düşünmektedir. Yapılan değerlendirmede ergenlerin arkadaşlarının ve ailesinin sevgi ihtiyacını karşıladığını hissettiği, sevdikleriyle daha fazla birbirlerine bağlandıkları belirlenmiştir. Ergenler arasında kaybetme korkusu yaşayanlar, kendini yalnız hissedenler, arkadaşlarıyla arasında mesafe olduğunu düşünenler ve psikolojik sorunlar yaşadığını düşünenler olmuştur. dördü süreçte iletişim kurmakta zorluk yaşadığını ifade etmiştir. Ayrıca süreçte kendine sevgi gösterdiğini ifade eden bir ergen ve sosyal medya arkadaşlarının yanında olduğunu düşünen bir diğer ergen bulunmaktadır. Aşağıda sorulan soruya ergenlerin verdikleri cevaplardan alıntılara yer verilmiştir:

“Ne karşılandı ne karşılanmadı çok ortada kaldım” (erkek, 16 yaş)

“Aslında çok fazla bir değişim olmadı normal hayatım nasıldıysa aynı şekilde devam etti” (erkek, 16 yaş)

“Ailemle vakit geçirdim bu yönden pek sorun yaşamadım” (erkek, 15 yaş)

“Sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarımı karşılayabildim” (erkek, 15 yaş)

“Kaybetme korkusu daha fazla birbirimize bağladı” (kız, 15 yaş)

“Arkadaşlarım ile yüz yüze iletişim kurarken daha rahat birisi olduğum için uzaktan bir şekilde iletişim kurmak beni çok zorladı. Uzaktan iletişim kuramadığım için çoğu zaman kendimi yalnız hissettim” (kız, 16 yaş)

“Görüşemediğimiz için hayır” (kız, 17 yaş)

“Bu bağlamda sanırım en büyük sorunum kendime sevgi göstermemdi. Ailem ve arkadaşların harika insanlar. İyi ki varlar” (kız, 18 yaş)

“Çevremdeki insanlar bana güven verdikleri için iyi değerlendiriyorum” (erkek, 16 yaş)

“Sevgi ihtiyaçların karşılanması zaman zaman herkesin hissettiği strese göre değişti” (erkek, 18 yaş)

“Arkadaşlarım konusunda sevgi ve aidiyet ihtiyacımın karşılanmadığını düşünüyorum” (kız, 15 yaş)

“Sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarının hepsinin yeterince karşılandığını düşünüyorum. Sosyal çevrem ve ailemin desteklerini her zaman hissedebiliyorum” (kız, 17 yaş)

“Arkadaş ortamımdan uzak kaldım ama ilişkim ve erkek arkadaşım bu bağlamda bana çok destek oldu” (kız, 18 yaş)

“Ailem ve arkadaşlarım ile karşılıklı olarak birbirimizi destekledik. Birbirimize yardımcı olduk. Birbirimizin kıymetini daha çok anladık ama tabii ki evde ara ara özellikle sonlara doğru çatışmalar ve bunalımlar başladı” (kız, 17 yaş)

“En önemli ihtiyaçlardan birisi bence ve bu konuda da etkilendiğimi düşünüyorum ancak böyle zamanlarda çevremdekilerin sevgisini uzaktan da olsa hissedebilmek iyi geldi biraz da olsa rahatlamış hissediyordum” (kız, 18 yaş)

“Sosyal açıdan kolay değildi çünkü herkesin kendi derdine düştüğü bir dönem içerisine girdik. Arkadaşlarımla buluşamadığım gibi kimsenin arayıp sormaması da biraz yalnız hissettirdi. Pandemi sürecinin yaşattığı tek olumsuzluk bu oldu diyebilirim” (kız, 17 yaş)

“Pandemi süreci her ne kadar insanları fiziksel olarak uzaklaştırsa da kalben yakınlaştırdı bence. Bunda hem herkesin karantinaya girip evde çok zaman geçirmesi hem de korona hastalığı yüzünden birbirimizin değerini daha iyi anlamamızın etkili olduğunu düşünüyorum” (kız, 18 yaş)

“Ailem ve arkadaşlarım yanımda olduğu için sevgi bağının kopmadığını hissettim” (erkek, 16 yaş)

“Biz ne kadar kötü durumda olsak da bizi destekleyen insanların olduğunu bilmek güzel bir his” (erkek, 15 yaş)

“Yasaklardan ve risklerden dolayı sosyal hayatımızda aktif olmadığımız için normal döneme kıyasla bu sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarımız da yeterli karşılanabilmiş değerlidir” (kız, 16 yaş)

“İnsanlarla bedensel teması kesmek tahmin edemeyeceğim kadar etki bıraktı bende. Aile bireylerime bile sarılamıyordum korona bulaştırırsam diye. Sosyalleşme sıfıra indi ve kendimi yalnız hissettim. Kendimi aile evine ait hissetmedim. Kaçmak istedim bu şehirden, bu ülkeden, bu hastalıktan, bu dünyadan...” (kız, 18 yaş)

“İnsan ilişkilerim iyi olduğu zamanlarda bile kendimi yalnız hissettim” (kız, 17 yaş)

3.4. Saygı ihtiyaçlarına ilişkin bulgular

Tablo 8'de ergenlerin saygı ihtiyaçlarına ilişkin kapalı uçlu soruların sıklık tablosu yer almaktadır:

Tablo 8. Saygı İhtiyaçlarına İlişkin Kapalı Uçlu Soruların Analizi

Sorular	Evet	Hayır
Pandemi sürecinde kendinizden memnun muydunuz?	26	22
Pandemi sürecinde arkadaşlarınız tarafından saygı gördüğünüzü hissettiniz mi?	43	5
Pandemi sürecinde davranışlarınız nedeniyle arkadaşlarınız tarafından küçümseneceğinizi düşündünüz mü?	7	41
Pandemi sürecinde kendi ayaklarınız üzerinde durabildiniz mi?	26	22
Pandemi sürecinde çabalarınız çevreniz tarafından desteklendi mi?	41	7
Pandemi sürecinde kendinizi "kendine güvenen" birisi olarak tanımlar mısınız?	31	17
Pandemi sürecinde başkalarının saygısını kazandığınızı düşünüyor musunuz?	30	18
Pandemi sürecinde başkalarının sizin hakkında ne düşündüğü konusunda endişe yaşadınız mı?	21	27
Pandemi sürecinde değerli bir insan olduğunuzu düşündünüz mü?	31	17
Pandemi sürecinde fikirlerinizin akran grubunuz tarafından ciddiye alındığını düşünüyor musunuz?	43	5

Tablo 8'de görüldüğü gibi, ergenlerin çoğunluğu pandemi sürecinde arkadaşları tarafından saygı gördüğünü, fikirlerinin akran grubu tarafından ciddiye alındığını, çabalarının çevresi tarafından desteklendiğini, değerli bir insan olduğunu ve başkalarının saygısını kazandığını düşünmektedir. Ayrıca ergenlerin yarısı kendini "kendine güvenen" birisi olarak tanımlamakta, pandemi sürecinde kendi ayaklarının üzerinde durabildiğini ve kendinden memnun olduklarını düşünmektedir. Yirmi biri başkalarının kendisi hakkında ne düşündüğü konusunda endişe yaşadığını ve yedisi de davranışları nedeniyle arkadaşları tarafından küçümseneceğini düşündüğünü ifade etmiştir. Tablo 9'da saygı ihtiyaçlarına ilişkin açık uçlu sorunun analizinin sıklık tablosu yer almaktadır:

Tablo 9. Saygı İhtiyaçlarına İlişkin Açık Uçlu Sorunun Analizi

Soru: Pandemi sürecini saygı ihtiyaçlarınızın karşılanması açısından nasıl değerlendirebilirsiniz?	
Yetersiz/kötü	10
Pandemi sürecinde saygı ihtiyaçlarımı rahatlıkla karşılayabildim	4
Orta derecede	9
Yeterli düzeyde	20
Saygıdeğer düzeyde	7
Kendimi saygıdeğer hissetmiyorum	3
Kendimi saygıdeğer hissediyorum	7
Zorunluluklar nedeniyle olumsuz etkilendim	2
Farkındalıklarım ve kendimi kabul düzeyim arttı	3
Saygı kavramı olumsuz etkilendi	2
Ailemin saygı ihtiyacımı karşıladığını hissediyorum	1
Arkadaşlarımla saygı ihtiyacımı karşıladığını hissediyorum	2
Kuşkularım arttı	1

Tablo 9'da görüldüğü gibi, ergenlerin çoğunluğu pandemi sürecinde saygı ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılandığını düşünürken, onu yetersiz/kötü düzeyde, dokuzu orta düzeyde, yedisi saygıdeğer düzeyde ve dördü de rahatlıkla karşılandığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra yedisi kendini saygıdeğer hissettiğini ifade ederken, üçü kendini saygıdeğer hissetmediğini ifade etmiştir. Ayrıca yapılan görüşmeler sonucunda farkındalıkları ve kendini kabul düzeyi artan, zorunluluklar nedeniyle olumsuz etkilendiğini düşünen, saygı kavramlarının olumsuz etkilendiğini düşünen, ailelerinin ve arkadaşlarının saygı ihtiyaçlarını karşıladığını hisseden ve kuşkuları artan ergenlerin olduğu belirlenmiştir. Aşağıda sorulan soruya ergenlerin verdikleri cevaplardan alıntılara yer verilmiştir:

"İnsanların bana saygı duyduğunu çok hissedemedim" (erkek, 16 yaş)

"Ciddiye alındığımı kurduğum cümlelerin değer gördüğümü fark ettim" (kız, 16 yaş)

"Kendime ve çevreme her zaman saygı göstermeye çalıştım" (erkek, 17 yaş)

"Pandemide kendimizi ve sevdiğimizleri korumak açısından yaptığımız şeylere ve söylediğim sözlere hep saygı duyuldu" (kız, 17 yaş)

- “Pandemi sürecini kendi oluşturduğum düzende ilerlettim. Çevremde desteği olmadı” (erkek, 18 yaş)
- “Saygı duyulan fakat kendine saygısı olmayan biri olarak tabir ediyorum kendimi. Üzgünüm” (kız, 18 yaş)
- “İyi bir şekilde değerlendirmiyorum kararsızlıkların olduğu bir dönem” (erkek, 17 yaş)
- “Yeterince karşılandığını düşünüyorum. Kendimin diğer insanların gözünde yeterli saygınlığa sahip olduğunu düşünüyorum” (kız, 17 yaş)
- “Pandemi sürecinde görüştüğümüz insanlar zaten birbirimize saygı duyduğumuz için iletişimimizi sürdürdüğümüz insanlar olduğu için saygı ihtiyaçlarımızın yeterli seviyede karşılandığını düşünüyorum” (erkek, 18 yaş)
- “Genel olarak iyiydi ama bazı insanlara ne yaparsan yap ne kendine ne çevresindekilere saygı duymazlar ve normalde bu insanlardan uzak durmaya çalışırken pandemi sürecinde çok çok fazla aynı ortamda bulunmak zorunda kaldım ve beni olumsuz etkiledi bu durum” (kız, 17 yaş)
- “Kendimden memnun değilim çünkü yapabileceğim ya da kendimi geliştireceğim bir yetenek veya bunun için bir fırsat yoktu bunun için kendimi baya sorguladım” (kız, 17 yaş)
- “Bu konuda biraz daha şanslıydım sanırım bu ihtiyacım karşılandı gibi düşünüyorum” (erkek, 15 yaş)
- “Kendime olan saygım arttı diyebilirim. Kendimle bazı konularda yüzleşme inkânım oldu ve kendi kendimi kabul ettim. Hata yapabileceğimi ve bunun sorun olmayacağını bilincine vardım. Daha rahat hissettim bu yüzden ama karşı taraftan bu anlamda bir takdir edilme vs olayını yaşamadım” (kız, 17 yaş)
- “Pandemi döneminin saygı ihtiyaçlarına zarar verdiğini düşünüyorum. Birçok insan işsiz kaldı ve çok kötü durumlara düştü. Önceden onlara saygıyla bakan insanlar onların bu durumlarını küçümsedi ve saygı duymamaya başladı. Bu da kişide depresyonlara yol açtı. Yani pandemi saygı kavramını da zedeledi” (erkek, 18 yaş)
- “Aile içinde görüşlerim desteklendi, arkadaşlarım hep destekçim” (kız, 15 yaş)
- “İnsanların senin hakkında ne düşündüğünü bilemiyorsun bu durumda ondan bana bir şey bulaşır mı düşüncelerinden kurtulamıyorsun ama sen kendini biliyorsan sorun yok” (kız, 17 yaş)
- “Bu süreçte saygı ihtiyacında normal süreçten farklı hissetmedim” (erkek, 15 yaş)
- “Ben kendime olan öz saygımı kaybettim daha ne olsun” (kız, 17 yaş)
- “Genel olarak fikirleri önemsenen biri olduğumu düşünsem bile insanların yüzümüze göstermediği birçok şey olması sebebiyle emin olamıyorum” (kız, 17 yaş)
- “Saygı ihtiyacının hem çevre hem de öz saygı olarak tam anlamıyla karşılanmadığını söyleyebilirim” (erkek, 17 yaş)

Ergenlerin Kendini Gerçekleştirme İhtiyaçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 10’da ergenlerin kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarına ilişkin kapalı uçlu soruların sıklık tablosu yer almaktadır:

Tablo 10. Kendini Gerçekleştirme İhtiyaçlarına İlişkin Kapalı Uçlu Soruların Analizi

Sorular	Evet	Hayır
Pandemi sürecinde geleceğinizde ne yapmak istediğinizle ilgili güzel fikirler edindiniz mi?	41	7
Pandemi sürecinde hayatınızın anlamlı olduğunu düşünüyor musunuz?	21	27
Pandemi sürecinde hayat hedefleriniz konusunda belirsizlik yaşadınız mı?	39	9
Pandemi sürecinde kişisel potansiyelinizi ortaya çıkardığınızı düşünüyor musunuz?	22	26
Pandemi sürecinin sizi olgunlaştırdığını düşünüyor musunuz?	41	7
Pandemi sürecinin hayatınızı zorlaştırdığını düşünüyor musunuz?	44	4
Pandemi sürecinde hayatla ilgili ne yapmak istediğin konusunda kafanız karıştı mı?	41	7
Pandemi sürecinde kapasiteniz hakkında fikir edinebildiniz mi?	29	19
Pandemi sürecinde yapabileceğinizin en iyisini yapabildiğinizi düşünüyor musunuz?	10	38
Pandemi sürecinde büyüdüğünüzü hissettiniz mi?	40	8
Pandemi sürecinde eğitimsel başarılarınız yetenekleriniz ile uyumlu olduğunu düşünüyor musunuz?	29	19

Tablo 10’da görüldüğü gibi, ergenlerin çoğunun pandemi sürecinin hayatlarını zorlaştırdığını düşündükleri, hayatla ilgili ne yapmak istediğin konusunda kafalarının karıştığı ve hedefleri konusunda belirsizlik yaşadıkları belirlenirken aynı zamanda pandemi sürecinin ergenleri olgunlaştırdığı, büyüdüklerini düşündükleri ve gelecekte yapmak istedikleriyle ilgili güzel fikirler edindikleri de belirlenmiştir. Ergenlerin yarısından fazlası da kapasiteleri hakkında fikir edinmiş ve eğitimsel başarılarının yetenekleri ile uyumlu olduğunu düşünmektedir. Ergenlerden yirmi ikisi kişisel potansiyelini ortaya çıkardığını düşünürken yirmi

biri hayatının anlamlı olduğunu düşünmektedir. Ayrıca sadece onu pandemi sürecinde yapabileceğinin en iyisini yapabildiğini düşünmektedir. Tablo 11'de kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarına ilişkin açık uçlu sorunun analizinin sıklık tablosu sunulmuştur:

Tablo 11. Kendini Gerçekleştirme İhtiyaçlarına İlişkin Açık Uçlu Sorunun Analizi

Soru: Pandemi sürecini kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarınızın karşılanması açısından nasıl değerlendirebilirsiniz?	
Yetersiz/kötü	14
Pandemi sürecinde kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarınızı rahatlıkla karşılayabildim	6
Orta derecede	7
Yeterli düzeyde	17
Kafa karışıklığı yaşıyorum	8
Büyüyüp olgunlaştığımı hissediyorum	6
Yeteneklerimi keşfettim	11
Kendime daha fazla zaman ayırabildim	11
Kendi ihtiyaçlarımın farkında oldum	12
Kendime tam anlamıyla güvenmiyorum	6
Hedef belirledim	11
Bıkkınlık hissediyorum	3
Kaygılıyım	7
Sahip olduklarımın değerini anladım	7

Tablo 11'de görüldüğü gibi, ergenlerin çoğunluğu pandemi sürecinde kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılandığını düşünürken, on dördü yetersiz/kötü düzeyde, yedisi orta düzeyde ve altısı da rahatlıkla ihtiyaçlarını karşılayabildiğini ifade etmiştir. Bu sürecin ergenlerin ihtiyaçlarının farkına varmasını, kendilerine zaman ayırmalarını, hedef belirlemelerini ve yeteneklerini keşfedebilmelerini sağladığı da görülmüştür. Ayrıca sahip olduklarının değerini anlayıp büyüyüp olgunlaştığını ifade eden ergenler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra kafa karışıklığı yaşayan, kaygılı olan, bıkkınlık hisseden ve kendine tam anlamıyla güvenmediğini ifade eden ergenler de bulunmaktadır. Aşağıda sorulan soruya ergenlerin verdikleri cevaplardan alıntılara yer verilmiştir:

"Bu dönem kendimi geliştirmeme oldukça yardımcı oldu büyüyüp olgunlaştığımı hissettim ve ayrıca farklı yetenekler keşfettim" (kız,17 yaş)

"Kendime daha fazla zaman ayırabildim, kendi ihtiyaçlarımın farkında oldum, neler istediğimi görebildim, kendimi geliştirmek için daha fazla çalışabildim" (kız,16 yaş)

"Sosyal ortam olmadığı için yetersiz" (erkek,17 yaş)

"Kendimi elimden geldiğince geliştirmeye ve değiştirmeye çalıştım" (erkek,18 yaş)

"Kendime daha çok zaman ayırdığımı fark ettiğim için ihtiyaçlarımı da karşılayabildim" (kız,15 yaş)

"Belirli hedeflerim ve isteklerim var kendime inancım tam değil ama var çünkü kaygılarım da var" (kız,18 yaş)

"Sadece düşünce açısından bana yaradı" (erkek,17 yaş)

"Pandemi sürecinde çok fazla etkinliğe katılmaya çalıştım fakat etkinliklerin uzaktan olmasından dolayı çok fazla gelişebildiğimi düşünmüyorum" (erkek,18 yaş)

"Benim için kafa karıştırıcı bir süreç oldu" (erkek,15 yaş)

"Sanıyorum ki okulumun interaktif şekilde ilerlemesi başarımı bir seviye yukarı çekti ve bu bağlamda daha iyisini yapabileceğim fikri oluştu kafamda. Fakat yine tamamıyla ne olmak istediğime dair fikirlerim hala beynimi kurcalıyor. Öğretmen olmak istiyorum. Bir çocuğa bile ulaşabilmek fikri beni inanılmaz mutlu ve heyecanlı kılıyorken, diğer yandan acaba başaramamak çocuğa zarar verir mi diye düşünmekten kendimi alamıyorum" (kız,18 yaş)

"Yaşanılan zorluklara rağmen güzel ve iyi bir şekilde değerlendirebilirim" (kız,16 yaş)

"Pandemi sürecinde kafam çok karıştı neyi nasıl yapacağımı bilemedim. Bir belirsizlik vardı ama zaman geçtikçe pandemiye alıştığım için sanırım planlar kurmaya başladım" (kız,16 yaş)

"Kendimi gerçekleştirme ihtiyacımda belirsizliklerin karar verememenin olumsuzluklarını yaşadım" (kız,17 yaş)

"Kendimi şu an için gerçekleştirdiğimi düşünmüyorum. İllaki her insan gibi kusur veya eksiklerim vardır ama bunlar da genel olarak sıkıntı oluşturmaz şeyler" (erkek,18 yaş)

"Bıkkınlık hissi olmasaydı daha fazla kendim için bir şeyler yapmak çok isterdim" (erkek,15 yaş)

"Kendimi gerçekleştirme adına düşünce düzeyinde adımlar atmış olsam da bunları eyleme dökemediğim için"

ihtiyaçlarının yetersiz karşılandığını düşünüyorum” (kız,17 yaş)

“Tam olarak kendimi gerçekleştirmediğim henüz işte bu benim diyebileceğim konumda değilim bunu özellikle pandemi sürecinde anladım ve bu bağlamda daha sağlam adımlarla ilerlemeye çalışıyorum” (kız,18 yaş)

“Gelecek kaygısı sürekli benimleydi. Hayatımla ilgili daha net ve gerçekçi kararlar almak ve bunu bir an önce uygulamak istedim. Hayat akıp gidiyor biz sadece seyrediyoruz gibi hissediyordum” (erkek,18 yaş)

“Pandemi süresince düşünmeye ve araştırmaya fazla zamanım oldu kendimi keşfettim, yaşadığımız sağlıkla geçen her bir zamanın kıymetini anladım. Pandemi bu konuda beni büyüttü ve çok şey öğretti” (kız,16 yaş)

“Kaygı, stres ve sosyal izolasyon sebebiyle kendimi gerçekleştirme ihtiyaçlarım kesinlikle karşılanmadı. Birçok hedefim değişti, ideallerim değişti ama dünyanın sürekli değişen hali sebebiyle hiçbir konuda emin olamıyorum. Eğitimsel ihtiyaçlarımın da pandemi sebebiyle online olarak yeterince karşılanmadığını düşünüyorum” (kız,17 yaş)

“Geleceğim hakkında birçok fikre sahip oldum. Karşı tarafa faydalı olma çabası içerisinde geleceğimi şekillendirmek istediğimi fark ettim. Gelecekteki mesleğimde birilerine faydalı olabilmek için kendimi geliştirmemin önemli olduğunu anladım. Bu olacakların bana olumlu olarak döneceğini düşünüyorum” (kız,18 yaş)

“Pandeminin kendini gerçekleştirme açısından güzel bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Evlere kapanmamızla birlikte çoğu insan içine döndü ve kendiyi baş başa kaldı ve çoğu şeyi sorgulamaya başladı. Kendine daha çok vakit ayırdı. Yapmak istediklerini yeteneklerini keşfetti. O yüzden pandemi kendini gerçekleştirme açısından insanlara iyi geldi” (kız,18 yaş)

“Bu süreçte online olarak seminerlere katılabildim, yüz yüze olsa gidemeyeceğim etkinliklerde bulundum bu açıdan iyiydi fakat okulun uzaktan olması kendi ideallerimi düşündürdü yeterli bilgiye sahip olacak mıyım kaygısı da yaşadım” (erkek,17 yaş)

“Fark etmediğimiz özelliklerimizi ortaya çıkardık. Aa ben bunu yapabiliyormuşum demeye başladık” (erkek,17 yaş)

“Hiçbir aktivite yapamadım. Kitap okumadım, kendime kaliteli zaman ayırmadım, biraz spor yapmaya çalıştım o kadar. Kendimi geliştirmek bir yana eski bildiğim bilgi birikimlerimi de unuttuğumu düşünüyorum. Bomboş bir insan oldum şu 1 yılda” (kız,17 yaş)

“Pandemi süreci uzun bir süreçti ve bu süreçte her açıdan birçok iniş ve çıkış yaşadığım için bazı soruların cevapların tereddüt etsem de şu an kendim için iyi kararlar alıp kendimi geliştirmek için elimden geleni yapmaya çalışıyorum ve arada inişler olsa da bu konudaki ilerlemelerden memnunum” (kız,18 yaş)

“Kendini tanımak açısından iyi bir süreç olduğunu fakat bunu tam anlamıyla karşılayamadığımı söyleyebilirim” (erkek,17 yaş)

4. Tartışma

Pandemi süreci dünya üzerinde her yaşta bireyin hayatını farklı biçimlerde etkilemektedir. İnsan geçirdiği bu belirsiz süreçte temelde yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Maslow geliştirdiği kuramında insan davranışlarını güdüleyen evrensel nedenleri ortaya koymaya çalışmıştır. Maslow’a göre insan davranışlarının temelinde ihtiyaçları yer almaktadır. Pandemi sürecinin de bireysel ihtiyaçlar üzerinde etkileri olabileceği düşünülmüştür. Bu nedenle yapılan araştırmada pandemi sürecinin ergenlerin ihtiyaçlarını ne şekilde etkilediğini Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında inceleyebilmek amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular Maslow’un hiyerarşi bileşenlerine uygun olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisinin ilk bileşeni fizyolojik ihtiyaçlar olup bu ihtiyaçlar bireyin yaşamını sürdürebilmesi için temel ihtiyaçlar olarak ifade edilmektedir (Maslow, 1970). Araştırmanın çalışma grubunda bulunan lise öğrencilerinin geçirmekte oldukları pandemi süreci Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında değerlendirildiğinde temel fizyolojik ihtiyaçların karşılanması konusunda genel olarak olumsuz bir durumun olmadığı görülmüştür. Ergenlerin beslenme, barınma ve ısınma gibi yaşamlarını sürdürebilmeleri açısından gerekli olan ihtiyaçlarının tümü ebeveynleri tarafından uygun şekilde karşılanmaktadır. Ancak bu yaş grubu için uygulanan sokağa çıkma yasakları nedeniyle ergenlerin hareketlilik ihtiyacı olumsuz yönde etkilenmiştir. Ergenler ya hiç dışarı çıkamamış ya da daha az dışarı çıkmış, daha az açık havada vakit geçirmiş ve daha az hareket etmiştir. Xie ve arkadaşları (2020) da yaptıkları araştırmada sonucunda pandemi nedeniyle gençlerde hareketsizlik oranının %45 arttığını tespit etmişlerdir. Temiz hava ve hareket etme Maslow’un fizyolojik ihtiyaçları arasında yer almaktadır. Elde edilen bulgularda da görüldüğü üzere ergenlerin çoğu pandemi sürecinde yeteri kadar egzersiz ve/veya spor yapamadığını ifade etmiştir. Hareketsizlik ergenlerin kilo almasına da sebep olmuştur. Bu durum da beden sağlıkları açısından olumsuz sonuç olarak değerlendirilebilir. Benzer şekilde Rundle ve arkadaşları (2020) ergenlerin hareketsizlik davranışlarındaki artışın gıda tüketimine sebep olabileceğini ve bunun sonucunda da

kilo alımı ve uyku sorunları ortaya çıkabileceğini ileri sürmüşlerdir. Okulların kapalı olması ve uzaktan eğitime geçilmiş olması ergenlerin uyku düzeninin de değişmesine sebep olmuştur. Ergenler uyku düzensizliği nedeniyle uyku sorunları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Pietrobelli ve arkadaşları (2020) COVID-19 pandemisinin ergenlerin obezite ile ilgili sorunlar yaşayabileceğini, ergenlerin kilo kontrol çabalarının hareketsizlik nedeniyle olumsuz sonuçlanabileceğini ve bu durumun ergenlerin motivasyonunu olumsuz etkileyebileceğini vurgulamaktadırlar. Munro ve Faust (2020) yaptıkları çalışmada pandemi nedeniyle okulların kapatılması ve izolasyon durumları ergenleri doğrudan etkilediği için çeşitli olumsuz sonuçların ortaya çıkabileceğini ifade etmişlerdir. Genel olarak değerlendirildiğinde pandemi sürecinin ergenlerin fizyolojik ihtiyaçlarını çok fazla etkilemediği, ancak hareketsizlik ve uyku düzensizliği nedeniyle fizyolojik ihtiyaçların olumsuz etkilendiği belirlenmiştir.

İhtiyaçlar piramidinin ikinci bileşeni güvenlik ihtiyacı olarak nitelendirilmektedir. Bireyin temel yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması ardından güvenlik ihtiyaçları devreye girmektedir. Ergenlerin güvenli bir evinin olması, ebeveynlerine güvenmeleri, tehlikelerden uzak olduğunu bilme, düzen, istikrar, koruma gibi gereksinimler bu ihtiyaç bileşenini içermektedir (Maslow, 1970). Ergenlerin geçirmekte oldukları pandemi süreci Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında değerlendirildiğinde güvenlik ihtiyaçlarının olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür. Ergenlerin kendilerini rahat ve güvende hissetmedikleri, dünyanın güvenli bir yer olmadığını düşündükleri, dışarıda rahat dolaşamadıkları, hayat rutinlerinden memnun olmadıkları, insanlardan uzaklaştıkları, güvensizlik temelli psikolojik sorunlar yaşadıkları ve hastalanmaktan korktukları belirlenmiştir. Hastalığın bulaşma riskinden dolayı sağlıkla ilgili korkular, aile bireylerinin hastalanması/kaybedilmesi korkusu ve belirsiz bir gelecek nedeniyle güvenlik ihtiyaçları olumsuz yönde etkilenmiştir. Saurabh ve Ranjan (2020) pandemi sürecinin ergenler üzerine etkisi ile ilgili araştırmalarında da karantinanın psikolojik etkisinin geniş kapsamlı ve önemli olduğunu vurgulamış, gençlerin karantina sırasında en sık yaşadıkları duyguları çaresizlik, korku, sinirlilik, kızgınlık, anksiyeteye bağlı uykusuzluk ve can sıkıntısı olarak belirlemişlerdir. Yaşanan korku ve sıkıntı durumlarının nedeni sorulduğunda da temelde babanın işini kaybetmesi, ailenin maddi kayıpları ve temel yaşam ihtiyaçlarının karşılanmaması ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Elde edilen bulgular, bu anlamda alan yazın ile uyumluluk göstermektedir. Yapılan diğer araştırma sonuçları da benzer şekilde pandemi nedeniyle yaşanan karantinanın ergenlerde korku, öfke, keder, uyuşma ve anksiyeteye ilişkili uykusuzluk gibi durumların ortaya çıkmasına sebep olduğunu göstermiştir (Liu vd., 2020; Wang vd., 2020).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin üçüncü bileşeni sevgi ve aidiyet ihtiyaçları olarak nitelendirilmekte olup, bu ihtiyaçlar ergenlerin sosyal ihtiyaçlarını kapsamaktadır. Şefkat, sevgi, samimiyet, arkadaşlık, dostluk, aşk, hassasiyet, bağlanma ve ait hissetme bu bileşenin özellikleri olarak nitelendirilmektedir (Maslow, 1970). Ergenlerin geçirmekte oldukları pandemi süreci Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında değerlendirildiğinde sürecin sevgi ve aidiyet ihtiyacını hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Pandemi sürecinde ebeveynleri tarafından desteklenme, konu her ne olursa olsun ailesinin yanında olacağını bilme, yaşadıkları olumsuz durumları paylaşabilecekleri dostlarının olması, arkadaşları tarafından sevildiğini ve desteklendiğini hissetme, birlikte vakit geçirdiği bir arkadaş grubunun olması, kendini bir gruba ait hissetme ve grubu tarafından desteklendiğini hissetme ergenlerin ihtiyaç duydukları sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarının giderilmesini destekleyen olumlu durumlardır. Ancak, pandemi sürecinde sokağa çıkma yasakları ergenlerin arkadaşlarıyla dijital medya araçları aracılığıyla iletişim kurmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu durum da ergenlerin çoğunun pandemi sürecinde kendini sosyal olarak izole edilmiş hissettiği bulgusuyla ortaya çıkmaktadır. Sosyal ortamlarda yüz yüze görüşememe, sadece cep telefonu ve bilgisayar gibi araçlarla iletişim kurarak sosyal ihtiyaçların karşılanmaya çalışılması ergenlerin çoğunluğunun kendini yalnız hissetmesine sebep olmuştur. Bu bağlamda sosyal arkadaşlıkların sosyal medya arkadaşlıklarına dönüştüğü söylenebilir. Bu bulgular da ergenlerin ihtiyaç duydukları sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarının giderilmesini desteklemeyen olumsuz durumlar olarak ifade edilebilir. Sürekli evde vakit geçirme, akrabalarla görüşememe, arkadaşlarla vakit geçiremememe, sokağa çıkma yasakları, işletmelerin kapatılmış olması, sosyal ortamların bulunmaması, hastalık nedeniyle karantina uygulamaları nedeniyle ergenlerin aile bireylerine ve arkadaşlara erişimi olumsuz yönde etkilenmiştir. Bunların yanı sıra tüm bu olumsuz koşullara rağmen ergenlerin arkadaşlarının ve ailesinin sevgi ihtiyacını karşıladığını düşünmesi olumlu bir çıkarım olarak değerlendirilmekte ve önemli olduğu düşünülmektedir. Karantina sürecinin ergenler üzerindeki etkilerini inceleyen diğer araştırma sonuçlarına göre ergenlerin en sık bahsettikleri iki büyük sorun dışarı çıkamamak ve sosyalleşememek olarak tespit edilmiştir (Saurabh ve Ranjan, 2020; Wang vd., 2020). Eskiden çok farklı sosyal aktivite ve kurslara devam eden ergenlerin tüm olanakları ortadan kaldırılmıştır. Phelps ve Sperry (2020) de benzer şekilde pandemi sürecinin ergenlerin sosyal yaşamlarını inanılmaz ölçüde kesintiye uğrattığını ifade ederken Nicola ve arkadaşlarına göre (2020) de pandemi sosyal izolasyon nedeniyle, ergenlerin sosyal ihtiyaçlarının uygun şekilde karşılanmasını engellemiştir.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin dördüncü bileşeni saygı ihtiyaçları olup, bu ihtiyaçlar olumlu benlik saygısı, haysiyet, dürüstlük, başarı, yeterlilik ve bağımsızlık gibi ihtiyaçları kapsamaktadır (Maslow, 1970). Ergenlerin geçirmekte oldukları pandemi süreci Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında değerlendirildiğinde temel saygı ihtiyaçlarının karşılanması konusunda genel olarak olumsuz bir durumun olmadığı görülmüştür. Çalışma grubunda bulunan ergenler genel olarak kendilerini saygıdeğer ve değerli hissetmekte, arkadaşları tarafından saygı görmekte ve çabaları desteklenmektedir. Ayrıca ergenlerin yarısının kendini "kendine güvenen" birisi olarak tanımlaması, pandemi sürecinde kendi ayaklarının üzerinde durabildiğini ve kendinden memnun olduğunu düşünmesi olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Az olmakla birlikte kaygı ve endişe yaşayan ergenler de bulunmaktadır. Uzaktan eğitimin başarı oranını yükselttiğini düşünen ergenler de mevcuttur. Uzaktan eğitim süreci ve eğitimin kesintiye uğramış olması ebeveynlerin çocuklarını diğer çocuklarla kıyaslama düzeylerinde azalmaya sebep olmuş olabilir. Evden eğitim ergenlerin kendilerini daha rahat hissederek davranışlarına sebep olmuş da olabilir. Gambin ve arkadaşları (2020) araştırmalarında karantina sürecinde sağlığın ön planda olması nedeniyle ebeveynlerin çocuklarına sağladığı sosyal desteğin ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki olumlu deneyimlere sebep olduğunu ortaya koymuştur. Pandemi sürecinde annelerin empati, babaların kaygı düzeylerindeki artışın ergenlerin iyilik hali üzerinde etkili olduğunu ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır (Hussong vd., 2020; Gambin vd., 2020). Schmidt ve arkadaşları (2020) ev-okul siteminin ebeveynlerin çocuklarına karşı olan bakış açısını değiştirdiğini, daha fazla sorumluluk aldıklarını ve ebeveynlerin duygusal iyilik hallerinin çocuklarına davranışları ve yaklaşımları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en üst bileşeni kendini gerçekleştirme olarak ifade edilmektedir. Maslow (1943)'un yaptığı araştırmalara göre yeryüzünde bulunan insanların sadece %2'si kendini gerçekleştirebilmiştir. Bu en üst düzey ihtiyaç diğer tüm basamaklarda bulunan ihtiyaçların çoğunlukla ya da tamamen karşılanması sonucunda ortaya çıkabilmektedir (Maslow, 1943; 1970). Çalışma yapılan grubun yaş düzeyi dikkate alınarak kendini gerçekleştirme ihtiyaçları temelde gelecek beklentileri ve hedef belirleme kapsamında ele alınmıştır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde yaşanan belirsiz sürecin ergenlerin gelecek hedeflerini belirleme konusunda kararsızlık yaşamalarına sebep olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Saurabh ve Ranjan (2020) pandemi sürecinin ergenler üzerine etkisi ile ilgili araştırmalarında karantinanın ergenlerde kafa karışıklığına sebep olduğunu belirlemiştir. Pandemi süreci tüm insanların olduğu gibi ergenlerin de hayatlarını zorlaştırmıştır. Kendine ve düşünmeye daha fazla vakit ayırmış olmanın ergenlerin ihtiyaçlarının farkına varmalarını, hedef belirlemelerini ve yeteneklerini keşfedebilmelerini sağlaması açısından olumlu bir kazanım olarak değerlendirilmektedir. Gelecekte yapmak istedikleri hakkında fikirler edinebilme, amaç belirleyebilmek açısından oldukça önemlidir. Çünkü ihtiyaçlar hiyerarşisi bakış açısına göre ergenlerin beklenen hedeflerine ulaşabilmesi için motive olmuş hissetmeleri gerekmektedir (Mittleman, 1991). Sosyal izolasyon, hareket kısıtlılığı ve yaratıcılığını ortaya koyacak sosyal fırsatlara sahip olamama ergenlerin hedef belirlemesini olumsuz yönde etkilememiş ve böylelikle kendini gerçekleştirme ihtiyaçları da olumsuz yönde etkilenmemiştir. Pandemi sürecinde lise öğrencilerinin eğitim süreçlerini değerlendirmeleri kapsamında yapılan araştırma sonuçları da eğitim videolarını tekrar izlenme olasılığının olması, kaynaklara erişim kolaylığının sağlanabilmesi, eğitimcilerin doğru kaynakları paylaşması, çevrimiçi destek ve yönlendirme çalışmaları gibi hizmetlerin ergenlerin hedef belirleme ve vakitlerini programlama yaparak etkin kullanabilmelerini sağlayabileceği ifade edilmiştir (Gurley, 2018; Nacu vd., 2016). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bu yaş grubunun kendini gerçekleştirme ihtiyacı bakış açısıyla değerlendirildiğinde, ergenlerin temel ihtiyaçları kapsamında olan güvenlik, sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılanmamasının kendini gerçekleştirme sürecini engelleyeceği söylenebilir. Çünkü ergenler hayatta kalabilmeleri için gerekli olduğundan bu ihtiyaçlarına odaklanacaktır. Sonuç olarak kendini geliştirme ikincil öncelik haline gelecektir (Mittleman, 1991).

5.Sonuç

Yapılan araştırma nitel bir çalışmadır ve bu nedenle genelleme ihtiyacı bulunmamaktadır. Elde edilen sonuçlar sadece çalışma yapılan ergenlerin bakış açılarını yansıtmaktadır. Bulgular göstermektedir ki COVID-19 salgınının doğrudan viral enfeksiyonun ötesine uzanan yan etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle pandemi için kararlar alınırken temel yaşam ihtiyaçlarının yanı sıra diğer yaşamsal ihtiyaçların da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Uygulamaların ve alınan kararların ergenlerin şu anki ve gelecekteki yaşamlarına olan olası olumsuz etkilerinin mümkün olduğunca azaltılabilmelerini sağlayacak ek tedbirlerin alınması gerekebilir. Ayrıca farklı yaş gruplarının ihtiyaçlarının nasıl etkilendiğini ortaya koyan araştırmalar yapılabileceği gibi, ebeveynlerin ve çocukların ihtiyaçlarının karşılaştırıldığı araştırmalar da yapılabilir.

Kaynakça

- Benson, S. G., & Dundis, S. P. (2003). Understanding and motivating health care employees: Integrating Maslow's Hierarchy of Needs, training and technology. *Journal of Nursing Management, 11*(5), 315-320.
- Brandtstädter, J. (1998). *Action perspectives on human development*. In Handbook of Child Psychology: Theoretical Models of Human Development; Damon, W., Lerner, R.M., Eds.; Wiley: New York, NY, USA.
- Desmet, P., & Fokkinga, S. (2020). Beyond Maslow's pyramid: introducing a typology of thirteen fundamental needs for human-centered design. *Multimodal Technologies and Interaction, 4*(3), 38-60.
- Hale, A. J., Ricotta, D. N., Freed, J., Smith, C. C., & Huang, G. C. (2019). Adapting Maslow's hierarchy of needs as a framework for resident wellness. *Teaching and learning in medicine, 31*(1), 109-118.
- Gambin, M., Woźniak-Prus, M., Sekowski, M., Cudo, A., Pisula, E., Kiepara, E., & Kmita, G. (2020). Factors related to positive experiences in parent-child relationship during the COVID-19 lockdown. The role of empathy, emotion regulation, parenting self-efficacy and social support. <https://doi.org/10.31234/osf.io/yhtq4>
- Gurley, L. E. (2018). Educators' preparation to teach, perceived teaching presence, and perceived teaching presence behaviors in blended and online learning environments, *Online Learning Journal, 22*(2), 197-220.
- Hatta, I. H., & Rini, S. (2018). Developing job satisfaction which support improvement of organizational performance private high schools located in Indonesia. *International Journal of Engineering & Technology, 7*(3), 529-534.
- Hussong, A., Midgette, A., Richards, A., Petrie, R., Coffman, J., & Thomas, T. (2020). COVID-19 life events spill-over on family functioning and adolescent adjustment. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-90361/v1>
- Lester, D. (2013). Measuring Maslow's hierarchy of needs. *Psychological Reports, 113*(1), 15-17.
- Liu, J. J., Bao, Y., Huang, X., Shi, J., & Lu, L. (2020). Mental health considerations for children quarantined because of COVID-19. *Lancet, 4*, 347-349.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.). New York: Harper and Row.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper and Row.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review, 50*(4), 370-396.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. New York: Sage Publications, Inc.
- Mittelman, W. (1991). Maslow's study of self-actualization: A reinterpretation. *Journal of Humanistic Psychology, 31*(1), 114-135.
- Munro, A. P. S., & Faust, S. N. (2020). Children are not COVID-19 super spreaders: time to go back to school. *Arch Dis Child, 105*(7), 618-619.
- Nacu, D. C., Martin, C. K., Pinkard, N., & Gray, T. (2016). Analyzing educators' online interactions: a framework of online learning support roles, *Learning, Media and Technology, 41*(2), 283-305.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: nicel ve nitel yaklaşımlar I-II*. Cilt (5. Basım). İstanbul: Yayın Odası.
- Nicola, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Al-Jabir, A., Iosifidis, C., & Agha, R. (2020). The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review. *International Journal of Surgery, 78*, 185-193.
- Phelps, C., & Sperry, L. L. (2020). Children and the COVID-19 pandemic. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 12*(S1), S73
- Pietrobelli, A., Pecoraro, L., Ferruzzi, A., Heo, M., Faith, M., Zoller, T., & Heymsfield, S. B. (2020). Effects of COVID-19 lockdown on lifestyle behaviors in children with obesity living in Verona, Italy: a longitudinal study. *Obesity, 28*(8), 1382-1385.
- Rundle, A. G., Park, Y., Herbstman, J. B., Kinsey, E. W., & Wang, Y. C. (2020). COVID-19-related school closings and risk of weight gain among children. *Obesity (Silver Spring);28*(6), 1008-1009.
- Ryan, B. J. (2018). *Addressing the impact of disasters on public health infrastructure and noncommunicable diseases*. Townsville, Australia: James Cook University.
- Saurabh, K., & Ranjan, S. (2020). Compliance and psychological impact of quarantine in children and adolescents due to Covid-19 pandemic. *The Indian Journal of Pediatrics, 87*, 532-536.
- Schmidt, A., Kramer, A., Brose, A., Schmiedek, F., & Neubauer, A. (2020). Homeschooling and affective well-being of parents and children during the COVID-19 pandemic: A daily diary study. <https://doi.org/10.31234/osf.io/sntxz>

- Sengupta, S. S. (2011). Growth in human motivation: Beyond Maslow. *Indian Journal of Industrial Relations*, 47(1), 102-116
- Suyono, J., & Mudjanarko, S. W. (2017). Motivation engineering to employee by employee-Abraham Maslow theory. *Journal of Education, Teaching and Learning*, 2(1), 86-92.
- Taormina, R., & Gao, J. (2013). Maslow and the motivation hierarchy: Measuring satisfaction of the needs. *The American Journal of Psychology*, 126(2), 155-157.
- Wang, G., Zhang, Y., Zhao, J., Zhang, J., & Jiang, F. (2020). Mitigate the effects of home confinement on children during the COVID-19 outbreak. *Lancet*, 395, 945-947.
- Xie, X., Xue, Q., & Zhou, Y. (2020). Mental Health Status Among Children in Home Connement During the Coronavirus Disease 2019 Outbreak in Hubei Province, China. *JAMA Pediatr*, 174(9), 898-900.

Etik, Beyan ve Açıklamalar

1. Etik Kurul izni ile ilgili;
 Bu çalışmanın yazar/yazarları, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun tarih 26.03.2021 sayı 2021/11 ve karar 11/6 ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir.
 2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.
 3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.
 4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
-